

**ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
ЛУГАНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК
УКРАЇНИ**

за сприяння
**ПРОГРАМИ ООН ІЗ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВИ
МИРУ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ВЗАЄМОДІЯ НОРМ
МІЖНАРОДНОГО І НАЦІОНАЛЬНОГО ПРАВА КРИЗЬ
ПРИЗМУ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ»**

**08 грудня 2021 року
м. Сєвєродонецьк, Україна**

Конференцію організовано у партнерстві з Департаментом міжнародної технічної допомоги, інноваційного розвитку та зовнішніх зносин Луганської обласної державної адміністрації та Східноукраїнським національним університетом імені Володимира Даля у межах Програми ООН із відновлення та розбудови миру за фінансової підтримки уряду Королівства Нідерландів.

УДК: 342.7: 327 (478)

Рекомендовано Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол №5 від 28 грудня 2021 р.)

Редакційна колегія :

Розовський Б.Г., проф., д.ю.н.
Арсентьєва О.С., доц., к.ю.н.
Татаренко Г.В., доц., к.ю.н.
Котова Л.В., доц., к.ю.н.
Капліна Г.А., доц., к.ю.н.

Рецензенти:

Рецензенти: Ярошенко О.М., проф., д.ю.н.
Іншин М.І., проф., д.ю.н.

Всеукраїнська науково-практична конференція «Взасодія норм міжнародного і національного права крізь призму процесів глобалізації та інтеграції»: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів, співробітників закладів вищої освіти і наукових організацій, магістрантів, аспірантів, докторантів, представників громадських організацій, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств та інших установ (08 грудня 2021 р.) – Северодонецьк: вид-во СЧУ ім. В. Даля, 2021. – 195 с.

Мета конференції – проведення комплексного наукового дослідження та обговорення актуальних проблем щодо сучасного стану реформування функціонування правової системи України, захисту прав людини з урахуванням міжнародних стандартів здійснення правосуддя, формування нової системи державного управління.

Конференція відбулася за сприяння Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй з відновлення та налагодження миру.

Програму ООН із відновлення та розбудови миру реалізують чотири агентства ООН: Програма розвитку ООН (ПРООН), Структура ООН з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок (ООН Жінки), Фонд ООН у галузі народонаселення (UNFPA) і Продовольча та сільськогосподарська організація ООН (ФАО). Програму підтримують тринадцять міжнародних партнерів: Європейський Союз (ЄС), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), Посольство США в Україні, а також уряди Великої Британії, Данії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Польщі, Швейцарії, Швеції та Японії.

Друкуються в авторській редакції.

УДК: 342.7: 327 (478)

© Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2021

© Луганська обласна державна адміністрація, 2021

4. Світлак І. І. Цивільні правовідносини з надання послуг в умовах цифровізації: монографія. Тернопіль: ВПЦ «Університетська думка», 2021. 343 с.
5. Філатова Н. Ю., Бережняк О. С. Договори типу click-wrap і browser-wrap: особливості і призначення. Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. Правознавство. 2018. Т. 23. Вип. 1 (32). С. 87–97.
6. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. № 1023-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР. 1991. № 30. Ст. 379.
7. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-ІХ. Офіційний вісник України. 2021. № 62. Ст. 3876.
8. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 1. Ст. 1.
9. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-ІІІ. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 5–6. Ст. 30.
10. Правове регулювання відносин у мережі Інтернет: монографія / за ред. С. В. Глібка, К. В. Єфремової. Харків: Право, 2016. С. 157–159.
11. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. № 45. Ст. 400.
12. Про електронну комерцію: Закон України від 03.09.2015 р. № 675-VIII. Відомості Верховної Ради. 2015. № 45. Ст. 410.
13. Проект Закону України «Про хмарні послуги». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67744

ЕКОНОМІКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН РОЗВИТКУ ГРОМАД В УМОВАХ РОЗБУДОВИ ІНДУСТРІЇ 4.0

Внукова Н.М.,
д.е.н., проф., професор ХНЕУ ім.С.Кузнеця,
пров.н.с. НДІПрЗІР НАПрНУ,
м.Харків, Україна

Актуальність. Умови розбудови Індустрії 4.0, процесів цифровізації та діджиталізації економіки та суспільства України з урахуванням досвіду європейських держав передбачають ґрунтовний аналіз економіко-правового регулювання господарської діяльності щодо застосування нових технологій. Актуалізація підсилюється змінами клімату та іншими трансформаціями, які відбуваються у світі. Складність «справедливого перехо-

ду» в контексті «енергетичного переходу» до технологій 4.0 вимагає багатовимірної інтеграції діяльності, тобто різних сфер (соціальні, економічні та технологічні, просторові та екологічні), територіальні, галузеві, програмування розвитку на різних рівнях, зокрема, громад [5]. Новий соціальний контракт для трансформації передбачає розробку заходів справедливого переходу та погодження з усіма зацікавленими сторонами.

Виклад основної частини. Дослідження польських вчених щодо розбудови Індустрії 4.0. показало, що одним із бар'єрів на цьому шляху є недостатня обізнаність підприємств та суспільства про це, особливо з точки зору переваг його реалізації. Тому потрібно здійснювати діяльність, яка посилює інформаційне та економіко-правове забезпечення розвитку цього процесу [6]. Один із сприяючих факторів, діагностований у дослідженні до розвитку інноваційності підприємств до ідеї Індустрії 4.0 - це визначення та реалізація цілей, спрямованих на інноваційну діяльність на рівні саме органів місцевого самоврядування. Отже, їх стратегії розвитку мають бути цілеспрямованими відповідно до потреб підприємств, що працюють у межах конкретних галузей на їх території. У цьому дослідженні виявлено, що низка компаній цього не здійснюють, і не усвідомлюють та не реалізують механізми, що відповідають ідеї Індустрії 4.0, переважно через низьку обізнаність. На більшості опитаних підприємств домінуючим є підхід використання традиційних технологій виробництва та збуту, які є ефективними та перевіреними в ході проведеної роками діяльності. Мало компаній здійснюють науково-дослідні і дослідно-конструкторські роботи та інвестують в інноваційні рішення, незважаючи на те, що вони могли б значно знизити експлуатаційні витрати або підвищити якість пропонованих продуктів або послуг. Найчастіше це також пов'язано з ризиком щодо відсутності механізмів економіко-правової адаптації рішень у довгостроковій перспективі. Цифрова трансформація є складовою умов розбудови Індустрії 4.0, тому питання ресурсного та нормативного забезпечення саме розвитку територіальних громад набуває особливої ваги.

Отже, актуальними є дії президента ГО Агенції Європейських Інновацій, керівника НКП “Інформаційні та комунікаційні технології” І.Кульчицького щодо проведення дослідження з основних напрямів та проектів цифрової трансформації громад [2]. Під час опитування для визначення перспектив потреби у нормативному і ресурсному забезпеченні процесу визначається рівень обізнаності учасників процесу у сфері цифрової трансформації громад, встановлюються основні завдання, які необхідно виконати громадам для проведення процедур трансформаційних перетворень: розвиток цифрових навичок населення, розширення доступу до мережі Інтернет, розбудова мереж комунікацій з підвідомчими

установами та організаціями, розвиток технічної бази місцевих органів самоврядування (робочі станції, сканери, сервери, доступ до хмарних сервісів та ін.), електронний документообіг в органах місцевого самоврядування, розвиток надання публічних послуг мешканцям громад у режимі онлайн, розвиток електронної взаємодії влади та громади, інформатизація сфер охорони здоров'я, освіти, культури, розвиток сервісів "Безпечне місто, село, селище" - забезпечення моніторингу небезпечних ситуацій на території та процедур оперативного реагування, розробка онлайн-ресурсів для просування туристичного та інвестиційного потенціалу території. Тут ще необхідно додати визначення доступу як підприємств, так і фізичних осіб до фінансових послуг при прискоренні процесів діджиталізації.

В умовах Індустрії 4.0 на основі їх інтелектуалізації дослідниками Інституту економіки промисловості НАН України надано рекомендації щодо розвитку підприємств, які не потребують відмови від традиційних виробництв III-IV технологічних укладів, що знижує ризики трансформаційних перетворень, враховуючи висновки польських вчених, зокрема, але при глобальних змінах під час трансформації в Індустрії 4.0 набуває особливої ваги і дозволяє промисловим підприємствам пришвидшити перетворення. Вчені обґрунтували, що потрібно об'єднання стейкхолдерів, зокрема, на рівні громад на основі їх інтелектуалізації [1]. Для цього актуалізуються дослідження як в технічній сфері, так і людського капіталу, відбувається пошук додаткових ресурсів для їх здійснення, а рахуючи їх обмежений рівень, здійснюється необхідний вибір оптимального способу фінансування інновацій в галузі застосування діджиталізації для підвищення рівня комунікації при наданні послуг [7], зокрема, адміністративних послуг на рівні органів місцевого самоврядування.

Стартапи в умовах розбудови Індустрії 4.0 дозволяють оцінити нові можливості правового регулювання норм господарської діяльності. Враховуючи сутність трансформаційних перетворень, які спрямовані на створення інтелектуальних ланцюжків доданої вартості на основі динамічних систем, як технічних, так і соціальних, необхідно використання сучасних інформаційних та комунікаційних технологій. Стартапи відіграють важливу роль в цих відносинах, оскільки вони діють в екосистемі, адаптованій до їхніх потреб, отже, вони стають більш важливими у створенні цифрових бізнес-моделей, що є актуальним для розвитку територіальних громад. Ці моделі, в свою чергу, дозволяють їм отримати конкурентну перевагу в нестабільних ринкових умовах [8].

Експерти оцінили внесок 2020 року в тенденції розвитку Індустрії 4.0, які були пов'язані з динамікою змін на світових ринках щодо прискорення діджиталізації, зростання частки кастемізованої продукції та ін. [4].

Щодо глобальних змін у промисловості 2021 року є перспектива збільшення нових 4.0 індустріальних стартапів, тому що промисловці вже ведуть мову про ознаки змін Індустрії 5.0.

Щодо просування трансформаційних реформ і їх супроводження НДІПрЗІР НАПрНУ проведено опитування серед різних респондентів (самозайняті особи, наймані працівники (фахівці), здобувачі вищої освіти, службовці, підприємці, викладачі і науковці) щодо необхідності удосконалення правового та економічного регулювання цього процесу [3]. Для відзначення наявності ресурсів для трансформаційних змін досліджувалась думка учасників опитування щодо потенційного рівня зацікавленості господарюючих суб'єктів в Україні інвестувати в економіку Індустрії 4.0 за трьома рівнями шкали: високий, середній, низький. В опитуванні взяли участь більше 40 осіб урівноважені за гендерною ознакою. За пріоритетністю базових технологій трансформаційних змін за першим пріоритетом більше всіх набрала технологія розвитку складних інформаційних систем і інтернету речей. Щодо необхідності правового регулювання цього процесу – відповіді на 98 % були позитивні (дуже потрібне – 54% і потрібне 44 %). Відзначено, що для регулювання норм господарської діяльності в умовах розбудови Індустрії 4.0 потрібні розробки у сфері права, які мають враховувати трансформаційні індустріальні перетворення, швидку віртуалізацію світу, в також індивідуалізацію замовлень, що вже починає запроваджуватися у господарській діяльності, і певною мірою відповідає запитам мешканців територіальних громад.

Висновки. Проведені дослідження українських і польських вчених доводять, що для здійснення трансформаційних змін в умовах розбудови Індустрії 4.0 потрібне економіко-правове забезпечення для супроводу цього процесу, тому що низький рівень обізнаності щодо цього не дає потрібного поштовху пришвидшенню перетворень. Значну роль в інноваційних змінах відіграють органи управління громад, на яких лежить відповідальність за розвиток територій, тому тільки спільні дії як підприємств, так і органів місцевого самоврядування дозволять досягти суттєвих результатів. Важливо визначитися щодо пріоритетності змін у тих галузях, які мають найбільший попит для скорочення витрат на трансформаційні зміни. З цією метою важливо підтримувати кластерні ініціативи, які виникають, для сприяння підприємствам у їх прагненні до розвитку територій на новій індустріальній та інформаційній основі.

Література

1. Брюховецька Н. Ю., Чорна О. А. *Інтелектуалізація як пріоритетний напрям розвитку промислових підприємств в умовах*

Індустрії 4.0 // *Економіка промисловості*. 2019. № 4 (88). С. 28-57. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2019.04.028>

2. Кульчицький І. Інноваційний консалтинг Сайт Асоціація «підприємств промислової автоматизації України» URL <https://appau.org.ua/resume/ivan-kulchytskyj/>

3. Пукала Р., Внукова Н.М. Оцінка нових можливостей регулювання норм господарської діяльності в умовах розбудови Індустрії 4.0. *Актуальні правові та гуманітарно-економічні проблеми в період реформування демократичного суспільства: збірник тез ІХ Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції (5 – 6 лютого 2021 року)*. м.Кропивницький: ПВНЗ КІДМУ. 2021. С. 51-54.

4. Юрчак О. Світові тенденції Індустрії 4.0 на 2021 та їх вплив на Україну. URL: <https://industry4-0-ukraine.com.ua/2021/01/07/worldwide-trends-in-industry-4-0-and-their-impact-on-ukraine-in-2021/>

5. Propozycje rekomendacji dla obszaru sprawiedliwa transformacja Grupa Ekspercka 'Sprawiedliwa Transformacja' działająca w ramach Zespołu do spraw Rozwoju Przemysłu Odnowialnych Źródeł Energii i Korzyści dla Polskiej Gospodarki przy Ministrze Klimatu (Zarządzenie Ministra Klimatu z dn. 2.04.2020) URL: <file:///C:/Users/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C/Downloads/Rekomendacje%20dla%20Sprawiedliwej%20Transformacji%20Ekspertyza%2015.05.2020.pdf>

6. Przemysł 4.0. na jakim etapie przemysłowej rewolucji znajduje się województwo wielkopolskie? Publikacja na podstawie ekspertyzy wykonanej na zlecenie Wielkopolskiego Regionalnego Obserwatorium Terytorialnego Poznań, 2019.100 s.. ISBN: 978-83-64765-23-0. URL: <https://wrot.umww.pl/wp-content/uploads/2019/10/Przemys%C5%82-4.0.pdf>

7. Pukala R., Hlibko S., Vnukova N., Davidenko D., *Usage of E-Technologies to Enhance Infocommunication in Financing Innovation // International Scientific-Practical Conference Problems of Infocommunications. Science and Technology, PIC S&T'2019, October 8-11, 2019 Kyiv, Ukraine.*

8. Pukala, R., *Start-ups as one of the elements triggering the development of Industry 4.0*, 2019, MATEC Web of Conferences, Tom 297, str. 08002, Wyd. EDP Sciences. ISPCIME-2019. URL: https://www.researchgate.net/publication/337212396_Start-Ups_as_One_of_the_Elements_Triggering_the_Development_of_Industry_4_0